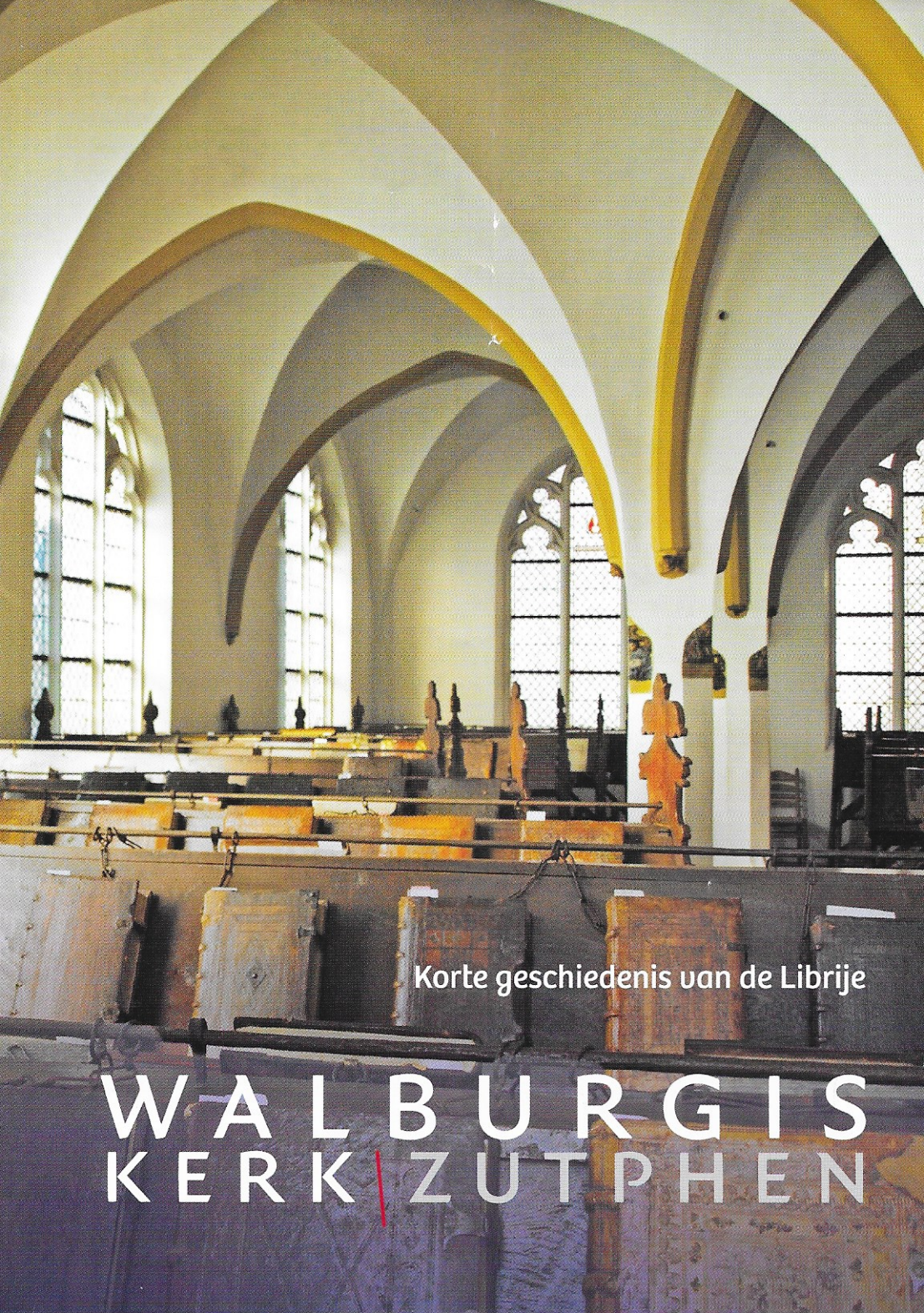

A photograph of the interior of Walburgis Church in Zutphen, showing a series of high, vaulted arches and large, multi-paned windows. The foreground is filled with rows of wooden pews, some of which have metal clasps and locks. The lighting is warm and natural, coming from the windows.

Korte geschiedenis van de Librije

WALBURGIS KERK | ZUTPHEN

Korte geschiedenis van de Librije

De Librije is een unieke openbare bibliotheek uit de zestiende eeuw. Het gebouw en de inrichting ervan zijn nagenoeg geheel in de oorspronkelijke staat bewaard gebleven. Een groot deel van de oorspronkelijke collectie boeken is nog aanwezig.

Het kapittel van de St. Walburgiskerk, kanunniken geheten, hield zich niet alleen met de eredienst bezig. Leden ervan traden ook op als juridisch adviseurs voor de hertog van Gelre of het stadsbestuur. Deze juridische belangstelling leidde aan het eind van de vijftiende eeuw tot het ontstaan van een boekenbezit van meer dan gewone omvang. Daarom besloot men rond 1490 om, tegelijk met de bouw van de zuiderkapel, ook een 'liberie' boven de sacristie te maken.

Halverwege de zestiende eeuw kregen

de kerkmeesters van de St. Walburgiskerk, Conrad Slindewater en Herman Berner, het idee om naast de kooromgang een grote boekenzaal in te richten. Uit de bewaard gebleven aantekeningen van Slindewater weten we dat de Zutphense Librije werd gesticht om de steeds meer veld winnende hervorming tegen te gaan. Hij schreef dat, wanneer mensen waarlijk goede boeken lazen, ze van hun dwalingen worden genezen en gesterkt in het rechte Christelijke geloof.

Na langdurige voorbereidingen kon

in 1561 met de bouw van de Librije worden begonnen. Na drie jaar was men met het werk gereed. Men ging te werk naar middeleeuwse voorbeelden: de boekenzalen van de grote kloosters in de stad, het Broederenklooster en het Klooster Galilea. De Librije kreeg ongeveer dezelfde omvang, maar de vorm werd aangepast aan de kooromgang van de St. Walburgiskerk.

De inrichting

Meester Wilhelm maakte op de pilaren afbeeldingen van de vier evangelisten en diverse andere heiligen, zoals Barbara, Catharina, Petrus en Paulus en natuurlijk St. Walburga. Op de aanzetten van de gewelfribben maakte hij bloemen en fratsen. Op de een na laatste pilaar vanaf de ingang bevindt zich een voorstelling van Christus als Salvator Mundi (Verlosser van de Wereld) met de tekst 'Ego sum via veritas et vita' ofwel 'Ik ben de weg, de waarheid en het leven'. (Johannes 14:6).

De lessenaars

De lessenaars dateren alle uit de stichtingstijd. Ook op de wangen van de lessenaars aan de raamzijde van het middenpad bevinden zich diverse voorstellingen gemaakt door meester Wilhelm, zoals de Heilige Drie-eenheid, het Lam Gods, een martelares e.d. In enkele ramen bevinden zich wapens van oude kerkmeesters, geheel rechts van de ingang die van Conrad Slindewater en Herman Berner, de stichters van de Librije. Dat de boeken waren vastgeketend had een heel praktische achtergrond: de Librije was bedoeld als openbare bibliotheek. Wie

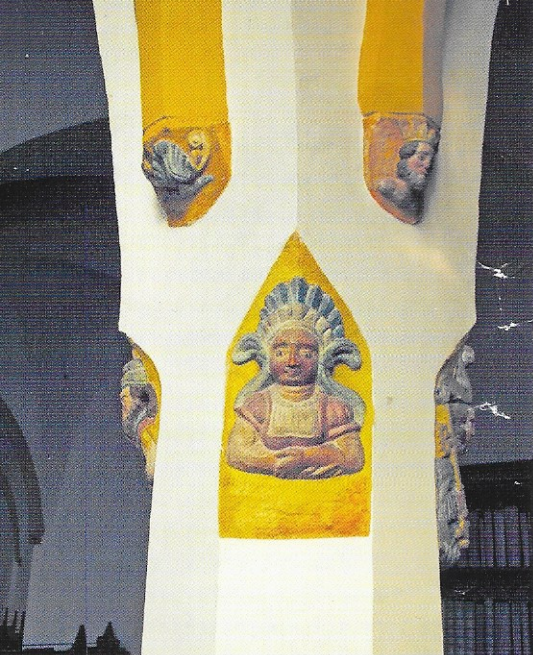
wilde kon een sleutel krijgen en, zolang de kerk open was, in de Librije gaan zitten studeren. De boeken moesten natuurlijk wel blijven waar ze waren.

De boeken

Op de lessenaars is plaats voor ongeveer 300 boeken. De catalogus omvat ongeveer 750 titels. De kern van de collectie bestaat uit aankopen door de kerkmeesters Slindewater en Berner in de eerste helft van de zestiende eeuw. Een ander deel van de collectie is in de Librije gekomen door erfenissen. Met name in de vijftiende en zestiende eeuw hebben enkele geleerde Zutphenaren hun boeken aan de Librije nagelaten. Na de Reformatie kwamen ook boeken van voormalige kloosters in en om Zutphen in de Librije.

In de Librije bevinden zich ook leerboeken van de kapittelschool, door studenten rijkelijk voorzien van aantekeningen. In de zeventiende eeuw

wordt de collectie aangevuld naar de interesse van die tijd: reformatische theologie en vaderlandse geschiedenis doen hun intrede. Tot halverwege de achttiende eeuw waren er regelmatig schenkingen aan de Librije, voornamelijk door predikanten die aan de kerk verbonden waren. De huidige collectie omvat hoofdzakelijk werken op het gebied van theologie en rechtswetenschappen: werken van kerkvaders, middeleeuwse bijbelcommentaren, verzamelingen heiligenlevens, juridische commentaren, klassieke schrijvers zoals Vergilius,

Horatius, Seneca, Homerus of Herodotus en humanistische schrijvers als Erasmus. De collectie omvat 5 handschriften en 85 incunabelen (boeken gedrukt voor 1500).

Op de lessenaars bevindt zich in hoofdzaak het oorspronkelijke deel van de collectie: boeken uit de vijftiende en zestiende eeuw, vaak met fraaie gestempelde leren banden en beslag. In de kast bevinden zich hoofdzakelijk boeken uit de zeventiende eeuw, met perkamenten banden.

De duivelspoten

In de vloer onder de lessenaars zijn sporen te zien van de duivel, die (volgens de Gelderse dichter W. Staring) de monnik Jaromir betrapte toen deze in de Librije – in de vastentijd – een kippetje zat te eten. Voor straf sloot de duivel hem op tot de volgende ochtend.

Beheer

De Librije wordt thans beheerd door de Stichting Librije Walburgiskerk Zutphen, die in nauwe samenwerking met de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag een omvangrijke restauratie van de boeken heeft laten verrichten.

Giften en donateurs zijn van harte welkom!

's Gravenhof, Zutphen

Postadres Kerkhof 3

7201 DM Zutphen

+31 575 547 058

info@walburgiskerk.nl

www.walburgiskerk.nl

WALBURGIS
KERK | ZUTPHEN

